

регіональні студії. 2023. № 3(17). С. 203–215. DOI: 10.29038/2524-2679-2023-03-203-215.

4. Ніколаєнко Н., Василевич Ю., Комарчук О. Маніпулятивний характер російських засобів масової комунікації в умовах російсько-української гібридної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. Вип. 1 (7). С. 93–104.

Торчинюк Олександр, Бабушкін Євгеній
Волинський національний університет Лесі Українки

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ГІБРИДНІЙ АГРЕСІЇ У ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ

Гібридні конфлікти ХХІ ст., зростання кризових явищ і турбулентності у формуванні нового світового порядку в системі міжнародних відносин зумовлюють потребу активнішої ролі міжнародних акторів у здійсненні медіації, підтримці сторони, що зазнала зовнішньої агресії, участі в постконфліктній реконструкції, розвитку спроможностей постраждалого населення та цивільних інституцій, а також реформуванні сектору безпеки.

У контексті міжнародної безпеки особливої актуальності набуває концепція стратегічних комунікацій, яка дає змогу міжнародним акторам формувати цілісне стратегічне бачення, підвищувати ефективність діяльності та розвивати мережі міжнародної взаємодії, створюючи додаткові можливості для досягнення національних цілей і реалізації державних інтересів [6].

У системі міжнародних відносин стратегічні комунікації розглядаються як інтегрований комплекс комунікативних практик і технологій, спрямованих на забезпечення міжнародної взаємодії та формування сталих формальних і неформальних зв'язків між урядовими структурами, міжнародними акторами, дипломатичними інституціями й політичними лідерами з метою реалізації політичних, економічних, безпекових, культурних, соціальних і гуманітарних ініціатив. У сучасних умовах вони є невід'ємним і ефективним інструментом зовнішньої політики та національної безпеки провідних держав світу та одним із ключових механізмів просування національних інтересів на міжнародній арені [2].

Стратегічні комунікації є важливою складовою управління складними соціальними системами – державою, урядовими структурами, міжнародними організаціями, бізнесовими та громадськими інституціями. Вони передбачають інтегроване використання комунікативних інструментів для просування й захисту інтересів системи у довгостроковій перспективі відповідно до її місії та стратегічних цілей [4].

У «Заключному звіті Оперативної групи Оборонної наукової ради Міністерства оборони США зі стратегічних комунікацій» (2004) стратегічні комунікації визначаються як сукупність інструментів, за допомогою яких держава формує розуміння глобальних процесів і культур, веде діалог між людьми та інституціями,

а також консультує осіб, відповідальних за ухвалення політичних і військових рішень, щодо впливу цих рішень на суспільну думку, відносини та поведінку [5]. У звіті наголошується, що стратегічні комунікації є критично важливими для національної безпеки та зовнішньої політики США [1]. Ядро системи стратегічних комунікацій становлять публічна дипломатія, публічні відносини (public affairs), міжнародне мовлення та інформаційні операції.

Повномасштабна війна Російської Федерації проти України, що розпочалася у 2022 р., наочно продемонструвала трансформацію характеру сучасних збройних конфліктів. Поряд із класичними воєнними діями вирішальну роль відіграють інформаційні, комунікаційні та когнітивні чинники. У цих умовах стратегічні комунікації перетворилися на один із ключових інструментів забезпечення національної безпеки, міжнародної підтримки та суспільної стійкості України. Війна ведеться не лише за території, а й за інтерпретацію подій, легітимність дій сторін, довіру громадян і позицію міжнародної спільноти. Саме тому стратегічні комунікації стали невід'ємним елементом української оборонної стратегії та важливим фактором протидії гібридній агресії.

Стратегічні комунікації у сучасних міжнародних відносинах розуміють як інтегровану систему дій, спрямованих на узгодження слів, рішень і дій держави з метою досягнення довгострокових стратегічних цілей. У воєнних умовах вони виконують функцію координації між політичним керівництвом, сектором безпеки, дипломатичними установами, медіа та громадянським суспільством.

Війна в Україні засвідчила, що відсутність чіткої комунікаційної стратегії створює вакуум, який швидко заповнюється дезінформацією та ворожими наративами. Натомість системні стратегічні комунікації дають змогу формувати єдиний наратив, забезпечувати довіру громадян і підтримувати міжнародну коаліцію на боці держави-жертви агресії. Однією з ключових особливостей війни в Україні є її виразний когнітивний вимір. Російська агресія супроводжується масштабними інформаційно-психологічними операціями, спрямованими на руйнування довіри до української державності, деморалізацію населення, поляризацію суспільства та ослаблення міжнародної підтримки України. У відповідь Україна вибудувала власну систему стратегічних комунікацій, що поєднує оперативне інформування суспільства; дипломатичну комунікацію з міжнародними партнерами; контрнарративи проти російської пропаганди; апеляцію до цінностей демократії, свободи та міжнародного права [3].

Важливою складовою стала узгодженість меседжів між політичним керівництвом, Збройними силами України та інституціями публічної дипломатії. Така синхронізація значно підвищила ефективність інформаційного опору та зміцнила довіру як всередині країни, так і за її межами [4].

Стратегічні комунікації відіграли вирішальну роль у формуванні безпрецедентної міжнародної підтримки України. Через дипломатичні канали, міжнародні медіа та публічні виступи українських лідерів було сформовано чітке розуміння війни як порушення основоположних норм міжнародного права [3].

Український наратив, побудований на фактах, свідченнях і ціннісних аргументах, сприяв: залученню військової та фінансової допомоги; запровадженню масштабних санкцій проти держави-агресора; збереженню уваги міжнародної

спільноти до війни в умовах тривалого конфлікту. У цьому контексті стратегічні комунікації стали інструментом не лише інформування, а й дипломатичного впливу, який безпосередньо позначається на перебігу війни.

Внутрішній вимір стратегічних комунікацій у війні полягає у підтримці морального духу, збереженні соціальної згуртованості та протидії паніці. Регулярні звернення керівництва держави, прозорість у комунікації та залучення громадянського суспільства стали важливими чинниками збереження стійкості українського суспільства. Водночас стратегічні комунікації не можуть замінити реальні дії держави. Їх ефективність залежить від відповідності між заявами та практикою, що особливо важливо в умовах війни, коли довіра є критичним ресурсом.

Отже, війна в Україні підтвердила, що стратегічні комунікації є одним із ключових інструментів сучасної війни та важливою складовою національної безпеки. Вони забезпечують координацію дій держави, формування внутрішньої та зовнішньої довіри, протидію інформаційним і когнітивним загрозам. Український досвід демонструє, що ефективні стратегічні комунікації, засновані на правді, цінностях і узгодженості дій, здатні суттєво впливати на перебіг війни, посилювати міжнародну підтримку та зміцнювати суспільну стійкість. У перспективі цей досвід має значний потенціал для осмислення в теорії міжнародних відносин і практиці безпекової політики.

Джерела та література

1. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети*. Вип. 4(41), 2016. С. 12.
2. Макаренко Є. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. URL: http://iir.univ.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3117
3. Naumenko M. M. Strategic communication in Ukraine's information warfare. *Acta Securitatae Volynienses*. 2025. № 6. С. 208–216. DOI: 10.32782/2786-9385/2025-6-22.
4. Шуляк А. Публічна дипломатія та зв'язки з громадськістю як компоненти стратегічних комунікацій ЄС. *Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам: кол. моногр.* / Н. П. Карпчук, Б. М. Юськів, А. М. Шуляк, С. В. Федонюк, Н. О. Шуляк; за заг. ред. Н. Карпчук. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. С. 128–144.
5. Юськів Б., Карпчук Н., Пелех О. Структура стратегічних комунікацій як основа ефективного комунікаційного менеджменту України в умовах війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. Вип. 2(16). С. 92–118.
6. Strategic communications and the war in Ukraine. *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*. Riga, 2022.